

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยในการเลือกบริษัทขนส่งสินค้าทางทะเลของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกสินค้าไปประเทศจีน ในครั้งนี้ มีทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ

ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ (7P's) ของ Philip Kotler¹⁰ ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Marketing Mix 7P's) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของผู้บริโภค ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (Process) ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (People) ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) รวมเป็นตัวแปรทางการตลาด 7 ประการ โดยตัวแปรทุกตัวมีความเกี่ยวพันกัน และเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับผู้บริหารจะวางกลยุทธ์ โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไหนมากกว่า เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

ผลิตภัณฑ์และบริการ หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกนำเสนอสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างคุณค่า (Value) และสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจให้เกิดขึ้น โดยผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายแก่ลูกค้าต้องมีคุณประโยชน์หลัก (Core Benefit) ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าคาดหวัง (Expected Product) หรือเกินความคาดหวัง (Augmented Product) รวมถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพ (Potential Product) เพื่อความสามารถในการแข่งขันใน

¹⁰ ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. การจัดการการตลาด. (กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, 2546),

อนาคต ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วย สินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กร หรือ บุคคล

2. ปัจจัยด้านราคา (Price)

ราคา หมายถึง ต้นทุนของสินค้าที่ถูกค้าต้องการสินค้าต้องจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับ สินค้าหรือบริการนั้นๆ การกำหนดราคาสินค้าเกิดจากการตั้งเป้าหมายทางการค้าว่าต้องการกำไร ต้องการขยายส่วนครองตลาด ต้องการต่อสู้กับคู่แข่ง หรือเป้าหมายอื่น การตั้งราคาต้องได้รับการยอมรับจากตลาดเป้าหมาย และผู้กับคู่แข่งได้ รวมถึงเวลา ความพยายามในการใช้ความคิด และการก่อพฤติกรรม ซึ่งจะต้องจ่ายพร้อมราคาสินค้าที่เป็นตัวเงิน

3. ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place)

การจัดจำหน่าย หมายถึง กระบวนการทำงานที่จะทำให้สินค้าหรือบริการไปสู่ตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าหรือบริการตามที่ต้องการ โดยต้องพิจารณาถึงองค์การต่างๆ และทำเลที่ตั้งเพื่อให้อยู่ในพื้นที่ที่เข้าถึงลูกค้าได้ หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วย สถาบันและกิจกรรมที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาดหรือผู้บริโภค ให้เป็นที่พอใจและประทับใจของลูกค้า ปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญขึ้น การส่งสินค้าและบริการก็ง่ายขึ้นสำหรับผู้ผลิตและสำหรับลูกค้า

4. ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion)

การส่งเสริมการตลาด หมายถึง กิจกรรมสนับสนุนให้กระบวนการสื่อสารทางการตลาดเพื่อให้แน่ใจว่า ตลาดและผู้บริโภคเข้าใจและให้คุณค่าในสิ่งที่ผู้ขายเสนอ โดยมีเครื่องมือที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งอาจเลือกใช้นึ่งหรือหลายเครื่องมือ ต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารแบบประสมประสานกัน (Integrate Marketing Communication - IMC) โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับลูกค้า ผลิตภัณฑ์ คู่แข่ง โดยให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยเครื่องมือดังกล่าวมีดังนี้

4.1 การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) เป็นการส่งเสริมการตลาดที่ดีที่สุด แต่มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด

4.2 การโฆษณา (Advertising) เป็นการใช้สื่อโฆษณาประเภทต่างๆ ให้เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ เหมาะกับสินค้าที่ต้องการตลาดกว้าง

4.3 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) เป็นการใช้สื่อโฆษณาประเภทต่าง ๆ ให้เข้าถึงผู้บริโภคให้เกิดความต้องการในตัวสินค้า

4.4 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) เป็นกิจกรรมที่เน้นวัตถุประสงค์การให้บริการแก่สังคม เพื่อเสริมภาพพจน์ หรือชดเชย เบี่ยงเบนความรู้สึกของผู้บริโภคต่อตัวผลิตภัณฑ์

5. ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (Process)

กระบวนการให้บริการ หมายถึง ขั้นตอนในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการให้บริการ ต้องอาศัยกระบวนการบางอย่างเพื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว เป็นที่พอใจและประทับใจ (Customer satisfaction) ในความรู้สึกของลูกค้า ธุรกิจบริการนั้น ผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ กระบวนการจึงมีความสำคัญต่อธุรกิจบริการ สามารถสนับสนุนการบริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า

6. ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (People)

บุคคลผู้ให้บริการ หมายถึง บุคลากรที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทั้งหมดซึ่ง หมายถึงถึงทั้ง ลูกค้า บุคลากรที่จำหน่าย และบุคลากรที่ให้บริการหลังการขาย บุคลากรผู้ให้บริการจำเป็นต้องคัดเลือก (Selection) การฝึกอบรม (Training) และการจูงใจ (Motivation) เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจ และเกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง ดังนั้นบุคลากรต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี ตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัท

7. ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation)

การสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ หมายถึง การแสดงให้เห็นคุณภาพของบริการโดยผ่านการใช้หลักฐานที่มองเห็นได้ เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมของสถานที่ขององค์กร การออกแบบตกแต่ง การแบ่งส่วนหรือแผนกของพื้นที่ รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ ที่ใช้ในการให้บริการที่สามารถดึงดูดใจลูกค้าเพื่อให้ลูกค้ามองเห็นภาพลักษณ์หรือคุณค่าของการบริการที่ส่งมอบ และเหนือกว่าคู่แข่งได้อย่างชัดเจน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ดารารัตน์ ตระกูลพัช (2542) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันของกองเรือไทยในเส้นทางเดินเรือขาออกไทย-ญี่ปุ่น พบว่าในเชิงอุปสงค์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลมากที่สุด 5 ปัจจัยแรก ได้แก่ อัตราค่าระวาง การบริการและให้ความช่วยเหลือ ระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่ง อัตราค่าธรรมเนียมพิเศษ (กรณีขนส่งสินค้าด้วยตู้คอนเทนเนอร์) และปัจจัยอื่น อาทิ ข้อห้ามของประเทศผู้นำเข้าสินค้า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันในเชิงเปรียบเทียบระหว่างกองเรือไทยและกองเรือต่างชาติ ปัจจัยใดมีความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของบริษัทเดินเรือ พบว่าอัตราค่าระวางเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันในการให้บริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ สำหรับข้อบกพร่องของเรือไทยในความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลในเส้นทางเดินเรือขาออกไทย-ญี่ปุ่น พบว่าสิ่งที่เรือไทยควรปรับปรุงมากที่สุด 5 ข้อแรกคือ จำนวนเที่ยวน้อยไป ระยะเวลาในการขนส่งสินค้ามากกว่าเรือต่างชาติ อัตราค่าระวางสูงเกินไป กองเรือไทยไม่มีเรือคอนเทนเนอร์ และสภาพเรือเก่า โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการออกแบบสอบถามไปยังผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ด้วยการสัมภาษณ์และรับทราบข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวี เจ้าหน้าที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ชมรมเรือ บริษัทเดินเรือ และสมาคมต่างๆ

ธัญ เทียนใส (2543) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรมการขนส่งทางทะเลในประเทศไทย พบว่าอุตสาหกรรมการขนส่งทางทะเลของไทยมีลักษณะ โครงสร้างตลาดแบบผู้ขายน้อยราย มีสินค้าต่างกันเล็กน้อย อัตราการกระจุกตัวอยู่ในระดับสูง การเข้ามาแข่งขันในตลาดทำได้ยาก มีความสามารถในการทดแทนกันของบริการเป็นอย่างดี และมีความใส่ใจต่อปฏิภณของคู่แข่งเป็นอย่างมาก มีการรวมตัวกันของสายการเดินเรือต่างๆ เป็นชมรมเดินเรือ พบว่าสายการเดินเรือส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้การแข่งขันทางด้านราคาแต่อาจจำเป็นต้องลดค่าระวางให้แก่ลูกค้าบางรายเพื่อรักษากลุ่มลูกค้าของตนไว้ การลดราคาจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ 5 ประการ คือ ตรวจสอบราคาของคู่แข่ง วิเคราะห์ต้นทุนของสายการเดินเรือของตน พิจารณาคู่แข่งที่ลดราคาให้ผู้ใช้บริการเป็นสายการเดินเรือระดับใด พิจารณาจากลูกค้ามีเพียงพอที่จะให้บริการหรือไม่ พิจารณาจากปริมาณการขนส่งของผู้ให้บริการ สายการเดินเรือส่วนใหญ่จะไม่ใช้การลดค่าระวางเพื่อแข่งขันกับสายการเดินเรืออื่นแต่จะพยายามเน้นการให้บริการที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ กองเรือพาณิชย์ไทยเสียเปรียบกองเรือพาณิชย์ต่างชาติเป็นอย่างมากทั้งทางด้านจำนวน น้ำหนักบรรทุกและอายุของเรือ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะให้การส่งเสริมในด้านต่างๆ

แต่อาจจะยังไม่พอใจผู้ประกอบการขนส่งเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคของสายการบินเรือไทยคือ การตัดราคาของสายการบินเรือนอกชมนรม การขาดแคลนเงินทุนในการขยายการบริการ ความสามารถในการขนส่งต่ำ ต้นทุนสูงกว่าคู่แข่งและความถี่ในการให้บริการต่ำ

จิตติมา วงศ์อินตา (2545) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกผู้ประกอบการขนส่งด้วยรถบรรทุก พบว่ากลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกผู้ประกอบการขนส่ง มี 4 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยกลุ่มที่ 1 อัตราค่าขนส่ง (Rate related) ปัจจัยกลุ่มที่ 2 การให้บริการ (Customer Service) ในเรื่องความน่าเชื่อถือ เวลาทั้งหมดในการจัดส่ง ปัจจัยกลุ่มที่ 3 การประกันความเสียหายที่เกิดขึ้น ปัจจัยกลุ่มที่ 4 อุปกรณ์หรือเครื่องมือและความยืดหยุ่นในการให้บริการ พบว่าปัจจัยทางด้านประสิทธิภาพการให้บริการจะมีผลกระทบต่อศักยภาพการแข่งขันของบริษัทมากกว่าปัจจัยอื่นๆ รองลงมาคือ ปัจจัยทางด้านขีดความสามารถของผู้ประกอบการขนส่ง สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกวิธีการสำรวจข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวร่วมกับการสำรวจทางไปรษณีย์ โดยการศึกษาผู้ใช้บริการขนส่ง 2 กลุ่มธุรกิจ คือ 1. ผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรม โดยเลือกอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์ ซึ่งมีกำลังการผลิตค่อนข้างสูง 2. ผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเลือกกลุ่มสินค้าปลีก ซึ่งมีอัตราการอุปโภคบริโภคในตลาดตลอดเวลา

ทิพย์วรรณ อาจณรงค์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการธุรกิจขนส่งรถยนต์โดยรถบรรทุก ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการในระดับที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเน้นถึงสภาพรถยนต์เมื่อถึงปลายทางสมบูรณ์/ไม่เสียหาย ปัจจัยด้านบุคคล โดยเน้นที่พนักงานขับรถขนส่งมีความชำนาญในการขับรถและมีความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านขบวนการให้บริการ โดยเน้นว่า สามารถส่งรถยนต์ตรงตามเวลาที่กำหนด การติดต่อสั่งงานสามารถทำได้สะดวก รวดเร็ว และติดตามงานสำหรับปัจจัยที่มีความสำคัญน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา โดยเน้นที่ค่าบริการต่อเที่ยว ปัจจัยด้านสถานที่ โดยเน้นที่สามารถส่งรถยนต์ได้ตามที่บริษัทต้องการ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด โดยเน้นการเป็นผู้สนับสนุนงานตามที่บริษัทร้องขอ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ โดยเน้นว่าบริษัทขนส่งต้องมีประสบการณ์ในการขนส่ง